

EUROPSKA KOMISIJA

PREPORUKA KOMISIJE

od 27. studenoga 2013.

o postupkovnim jamstvima za ranjive osobe osumnjičene ili optužene u kaznenom postupku

(2013/C 378/02)

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 292.,

budući da:

- (1) Cilj je ove Preporuke potaknuti države članice da ojačaju postupovna prava svih osumnjičenih ili optuženih osoba koje nisu u mogućnosti razumjeti i učinkovito sudjelovati u kaznenim postupcima zbog svoje dobi, psihičkog ili fizičkog stanja ili invaliditeta („ranjive osobe”).
- (2) Uspostavljajući minimalna pravila o zaštiti postupovnih prava osumnjičenih ili optuženih osoba, ovom bi se Preporukom trebalo ojačati povjerenje država članica u sustave kaznenog pravosuđa drugih država članica te se time može pomoći u poboljšanju uzajamnog priznavanja odluka u kaznenim predmetima.
- (3) U Stockholmskom programu⁽¹⁾ stavlja se naglasak posebno na jačanje prava pojedinaca u kaznenom postupku. U svojoj točki 2.4. Europsko vijeće pozvalo je Komisiju da pripremi prijedloge kojima će se uspostaviti postupni pristup⁽²⁾ jačanju prava osumnjičenih ili optuženih osoba.
- (4) Do danas su donesene tri mjere, odnosno, Direktiva 2010/64/EU Europskog parlamenta i Vijeća⁽³⁾, Direktiva 2012/13/EU Europskog parlamenta i Vijeća⁽⁴⁾ i Direktiva 2013/48/EU Europskog parlamenta i Vijeća⁽⁵⁾.
- (5) Kada se u ovoj Preporuci govori o osumnjičenim ili optuženim osobama koje su lišene slobode to se treba tumačiti kao da se odnosi na bilo koju situaciju u kojoj su, u toku kaznenog postupka, osumnjičene ili optužene osobe lišene slobode u smislu članka 5. stavka 1. točke (c) EKLP-a, u skladu s tumačenjem u sudskoj praksi Europskog suda za ljudska prava.
- (6) Od ključne je važnosti odmah utvrditi i prepoznati ranjivost osumnjičene ili optužene osobe u kaznenom postupku. U tu svrhu, policijski službenici te pravosudna ili sudska tijela trebaju provesti početnu procjenu. Nadležna tijela trebaju biti u mogućnosti tražiti da neovisni stručnjak ocijeni stupanj ranjivosti, potrebe ranjive osobe i prikladnost mjera koje su poduzete ili predviđene protiv ranjive osobe.
- (7) Osumnjičene ili optužene osobe ili njihovi odvjetnici trebaju imati pravo osporiti, u skladu s nacionalnim pravom, procjenu njihove moguće ranjivosti u kaznenom postupku, posebno ako bi to značajno omelo ili ograničilo ostvarivanje njihovih temeljnih prava. To pravo ne podrazumijeva obvezu država članica da predvide poseban žalbeni postupak, poseban mehanizam ili postupak za podnošenje pritužbi u kojem je moguće osporiti takav propust ili odbijanje.
- (8) Pojam „pravni zastupnik” znači osoba koja predstavlja interese i nadzire pravna pitanja ranjive osobe. Primjer je skrbnik ranjive osobe kojeg imenuje sud.
- (9) Pojam „odgovarajuća odrasla osoba” znači srodnik ili osoba u društvenom odnosu s ranjivom osobom koja može kontaktirati s nadležnim tijelima i omogućiti ranjivoj osobi da ostvari svoja postupovna prava.

⁽¹⁾ SL C 115, 4.5.2010., str. 1.

⁽²⁾ SL C 295, 4.12.2009., str. 1.

⁽³⁾ Direktiva 2010/64/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 20. listopada 2010. o pravu na tumačenje i prevođenje u kaznenim postupcima (SL L 280, 26.10.2010., str. 1.).

⁽⁴⁾ Direktiva 2012/13/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2012. o pravu na informacije u kaznenom postupku (SL L 142, 1.6.2012., str. 1.).

⁽⁵⁾ Direktiva 2013/48/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2013. o pravu na pristup odvjetniku u kaznenom postupku i u postupku na temelju europskog uhiđenog naloga te o pravu na obavješćivanje treće strane u slučaju oduzimanja slobode i na komunikaciju s trećim osobama i konzularnim tijelima (SL L 294, 6.11.2013., str. 1.).

- (10) Ranjivim je osobama potrebna odgovarajuća pomoć i podrška tijekom kaznenog postupka. Iz tog razloga pravni zastupnik ranjive osumnjičene ili optužene osobe ili odgovarajuća odrasla osoba trebaju što prije biti obaviješteni o kaznenom postupku protiv nje, o prirodi optužbe, postupovnim pravima i dostupnim pravnim lijekovima. Pravni zastupnik ili odgovarajuća odrasla osoba trebaju što je prije moguće biti obaviješteni o lišavanju slobode i o razlozima za to, osim ako to nije u najboljem interesu ranjive osobe.
- (11) Osobe koje su prepoznate kao posebno ranjive nisu u mogućnosti pratiti i razumjeti kazneni postupak. Kako bi se osiguralo da su njihova prava na pošteno suđenje zajamčena, ne bi se smjeli odreći prava na odvjetnika.
- (12) Kako bi se osigurao osobni integritet ranjive osobe koja je lišena slobode, ranjivim bi se osobama trebao omogućiti pristup liječničkom pregledu kojim se procjenjuje njihovo opće stanje i usklađenost mogućih mjera koje će protiv njih biti poduzete s njihovim stanjem.
- (17) Kako bi se osiguralo da su stručnjaci koji su u kontaktu s ranjivim osobama svjesni posebnih potreba tih osoba, oni bi trebali proći odgovarajuće osposobljavanje.
- (18) Ovom Preporukom poštuju se temeljna prava i načelo priznato u Povelji o temeljnim pravima Europske unije. Preporukom se posebno nastoji promicati pravo na slobodu, pravo na pošteno suđenje i prava na obranu.
- (19) Države članice trebale bi obavijestiti Komisiju o poduzetim aktivnostima za praćenje provedbe ove Preporuke u roku od [36 mjeseci] od priopćenja. Na temelju tih informacija, Komisija treba pratiti i ocijeniti mjere koje poduzimaju države članice,

PREPORUČUJE:

ODJELJAK 1.

PREDMET I PODRUČJE PRIMJENE

- (13) Ranjive osobe nisu uvijek sposobne razumjeti sadržaj policijskih razgovora kojima su izložene. Kako bi se izbjeglo bilo kakvo osporavanje sadržaja razgovora te time i nepotrebnog ponavljanja ispitivanja, potrebno je audiovizualno snimanje tih razgovora.
- (14) S obzirom na posebne okolnosti svakog slučaja, stanje ranjivosti ne bi trebalo predstavljati prepreku pristupu osumnjičene ili optužene osobe materijalnim dokazima koje nadležna tijela imaju u odnosu na dotični kazneni predmet u okviru izvršavanja svojih postupovnih prava i prava na učinkovit pravni lijek.
- (15) Ova se Preporuka primjenjuje na ranjive osobe na koje se primjenjuje postupak predaje u skladu s Okvirnom odlukom Vijeća 2002/584/PUP⁽¹⁾ (postupci na temelju europskog uhidbenog naloga). Nadležna tijela u državi članici izvršenja trebala bi primjenjivati posebna postupovna prava iz ove Preporuke na postupak na temelju europskog uhidbenog naloga.
- (16) Upućivanja u ovoj Preporuci na odgovarajuće mjere za osiguranje učinkovitog pristupa pravosuđu osobama s invaliditetom treba shvaćati u svjetlu ciljeva definiranih u Konvenciji Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom iz 2006., a posebno u njezinom članku 13.
1. Ovom se Preporukom pozivaju države članice da ojačaju određena postupovna prava ranjivih osumnjičenih ili optuženih osoba u kaznenom postupku i ranjivih osoba koje podliježu postupku na temelju europskog uhidbenog naloga.
2. Posebna postupovna prava ranjivih osoba trebala bi se primjenjivati od trenutka kada su te osobe osumnjičene da su počinile kazneno djelo. Ta bi se prava trebala primjenjivati do okončanja postupka.
3. Ranjivim se osobama treba omogućiti da u skladu sa svojim najboljim interesima ostvaruju postupovna prava uzimajući u obzir njihovu sposobnost razumijevanja i učinkovitog sudjelovanja u postupku.

ODJELJAK 2.

IDENTIFICIRANJE RANJIVIH OSOBA

4. Ranjive osobe potrebno je brzo identificirati i prepoznati kao takve. Države članice trebale bi osigurati da sva nadležna tijela mogu upotrijebiti liječnički pregled neovisnog stručnjaka u svrhu identificiranja ranjivih osoba i utvrđivanja stupnja njihove ranjivosti i njihovih posebnih potreba. Stručnjak može dati obrazloženo mišljenje o prikladnosti poduzetih mjera koje su predviđene ili poduzete protiv ranjive osobe.

⁽¹⁾ Okvirna odluka Vijeća 2002/584/PUP od 13. lipnja 2002. o europskom uhidbenom nalogu i postupcima predaje između država članica (SL L 190, 18.7.2002., str. 1.).

ODJELJAK 3.

PRAVA RANJIVIH OSOBA*Nediskriminacija*

5. Ranjive osobe ne smiju biti izložene nikakvom obliku diskriminacije u skladu s nacionalnim pravom prilikom ostvarivanja postupovnih prava navedenih u ovoj Preporuci.
6. Postupovna prava ranjivih osoba treba poštovati tijekom kaznenog postupka uzimajući u obzir prirodu i stupanj njihove ranjivosti.

Pretpostavka ranjivosti

7. Države članice trebale bi predvidjeti pretpostavku ranjivosti posebno za osobe s teškim psihološkim, intelektualnim, fizičkim ili osjetilnim oštećenjima ili psihičkim bolestima ili kognitivnim poremećajima, koji im otežavaju razumijevanje i učinkovito sudjelovanje u postupku.

Pravo na informacije

8. Osobe s invaliditetom trebale bi na zahtjev dobiti informacije o svojim postupovnim pravima u njima pristupačnom formatu.
9. Ranjive osobe i, ako je potrebno, njihov pravni zastupnik ili odgovarajuća odrasla osoba, trebaju biti obaviješteni o posebnim postupovnim pravima navedenim u ovoj Preporuci, posebno onima u vezi s pravom na informiranje, pravom na liječničku pomoć, pravom na odvjetnika, poštovanje privatnosti i, ako je prikladno, pravima u vezi s pritvorom prije suđenja.
10. Pravni zastupnik ili odgovarajuća odrasla osoba koju su ranjiva osoba ili nadležno tijelo odredili da pomaže toj osobi moraju biti nazočni u policijskoj postaji ili za vrijeme sudske rasprave.

Pravo na pristup odvjetniku

11. Ako ranjiva osoba ne može razumjeti i pratiti postupak, ne bi se smjelo odreći prava na pristup odvjetniku u skladu s Direktivom 2013/48/EU.

Pravo na liječničku pomoć

12. Ako su lišene slobode, ranjive osobe moraju imati pristup sustavnoj i redovnoj liječničkoj pomoći za vrijeme trajanja kaznenog postupka.

Snimanje ispitivanja

13. Ispitivanje ranjive osobe u fazi istrage podložno je audio-vizualnom snimanju.

Lišavanje slobode

14. Države članice poduzimaju sve korake da osiguraju da je lišavanje slobode ranjivih osoba prije osude krajnja mjera, da je razmjerno i da se odvija pod uvjetima koji odgovaraju potrebama ranjivih osoba. Potrebno je poduzeti odgovarajuće mjere kako bi se osiguralo da ranjive osobe imaju pristup razumnom smještaju uzimajući u obzir njihove posebne potrebe kada su lišene slobode.

Privatnost

15. Nadležna tijela moraju poduzeti odgovarajuće mjere za zaštitu privatnosti, osobnog integriteta i osobnih podataka ranjivih osoba, uključujući medicinske podatke, za vrijeme trajanja kaznenog postupka.

Postupak na temelju europskog uhiđenog naloga

16. Država članica izvršenja trebala bi osigurati da ranjiva osoba koja je podložna postupku na temelju europskog uhiđenog naloga ima odgovarajuća postupovna prava iz ove Preporuke nakon uhićenja.

Osposobljavanje

17. Policijskim službenicima, pravosudnim i sudskim tijelima nadležnima u kaznenim postupcima koji se vode protiv ranjivih osoba treba se omogućiti posebno osposobljavanje.

ODJELJAK 4.

PRAĆENJE

18. Države članice trebale bi obavijestiti Komisiju o mjerama poduzetim za provedbu ove Preporuke u roku od [36 mjeseci od priopćenja].

ODJELJAK 5.

ZAVRŠNE ODREDBE

19. Ova je Preporuka upućena državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu 27. studenoga 2013.

Za Komisiju
Viviane REDING
Potpredsjednica